
Titulus IX.

DE DEFECTIBUS DISPOSITIONIS CORPORIS.

DE DEFECTU JEJUNII.

Rub. 1. *Si quis non est jejunus post mediam noctem, etiam post sumptionem solius aquæ, vel alterius potus, aut cibi, per modum etiam medicinæ, et in quantacumque parva quantitate, non potest communicare, nec celebrare.*

2. *Si autem ante mediam noctem cibum aut potum sumpserit, etiamsi postmodum non dormierit, nec sit digestus, non peccat: sed ob perturbationem mentis, ex qua devotio tollitur, consulitur aliquando abstinendum.*

3. *Si reliquiæ cibi remanentes in ore transglutiantur, non impediunt Communionem, cum non transglutiantur per modum cibi, sed per modum salivæ. Idem dicendum, si lavando os deglutiat stilla aquæ præter intentionem.*

4. *Si plures Missas in una die celebret, ut in Nativitate Domini, in unaquaque Missa abluat digitos in aliquo vase mundo, et in ultima tantum percipiat purificationem (quoad hoc vid. tom. I, n. 284).*

---

159. Annotatur: 1° Circa tempus mediæ noctis declaravit S. R. Congregatio, standum esse publicis horologiis (1).

2° *Si reliquiæ cibi remanentes in ore transglutiantur,*

(1) 7 Aug. 1875, n. 5622, IX.

non impediunt Communionem. Hoc certum est apud omnes, si casualiter transglutiantur; dubitatur autem, si voluntarie fiat (1). Unde dicitur cum s. Alph. de Ligorio: "Licet in hoc non sit scrupulose agendum; reliquiæ tamen" a dentibus divulsæ, quæ sensibilibus in lingua percipiuntur. "equidem sunt expuendæ: non vero est obligatio adhibendi" diligentiam ad reliquias illas ex dentibus extrahendas, "etiamsi prævideantur deglutiendæ, si non extrahantur, et" cum saliva deglutiantur; alias enim hæc obligatio esset "innumeris scrupulis et perplexitatibus obnoxia, ad quod" certe non præsumitur Ecclesia voluisse obligare. "

3° *Idem dicendum, si lavando os, deglutiat stilla aquæ præter intentionem,* id non impedit communionem et celebrationem, sive certo constet, sive de eo dubitetur, modo factum fuerit involuntarie et præter intentionem. Unde sine scrupulo communicatio et celebratio permittendæ sunt dubitantibus, an mane os lavando, guttam aquæ præter intentionem deglutiunt, cum rubrica permittat scientibus, sese id præter intentionem fecisse.

Dicitur *stilla aquæ*, quod certo moraliter est intelligendum de una aut altera stilla, cum alias id scire sit impossibile: ex hac tamen rubricæ expressione intelligendum venit, non posse communicare nec celebrare illum, qui in notabili quantitate deglutiret licet præter intentionem.

160. Quid faciet sacerdos, si in celebratione recordetur, se non esse jejunum?

Respondetur eodem modo, ac si recordetur se esse in peccato mortali, aut canonice impeditum, uti num. præc. dictum est: scilicet ante consecrationem tutius est missam inceptam deserere, nisi grave timeatur scandalum; post consecrationem autem debet perficere sacrificium, et sumere sacramentum (2).

(1) Vid. s. Alph. de Ligorio, lib. 6, n. 279; Lucius Ferraris *missæ sacrificium* art. XI, n. 36; Quarti p. 3, tit. 9, s. 1, dub. 2, diff. 1.

(2) S. Thomas, p. 3, q. 83, art. 6, ad 2. Vid. s. Alph. de Ligorio, lib. 6, n. 287; Bouvry de def. tit. 9.

potius furfures seu excrementa capitis, fila corporalis, etc. de quibus nihil est curandum (1).

3. Si sumpta ablutione, relicta sit hostia integra consecrata, sive parva sit sive magna (2); tunc sacerdos eam in tabernaculum, si in altari habeatur, cum aliis reponere debet. 2° Si tabernaculum in altari non habeatur, sequenti sacerdoti ibi celebraturo eandem in altari super corporale decenter opertam relinquat sumendam vel una cum altera, quam est consecraturus juxta rubricas tit. VII, n. 3, vel post sumptionem s. Sanguinis juxta dec. S. R. C. (3). 3° Si in altari non habeatur tabernaculum, neque adsit sacerdos, qui in hoc altari immediate est celebraturus; tunc illam hostiam duabus saltem candelis manentibus accensis, decenter conservare debet in ipso calice vel patena, quousque in tabernaculum reponatur vel ab altero sumatur. 4° Quod si non habeat, quomodo honeste conservetur, quia aliæ missæ eodem die ibi non celebrantur, et ss. Sacramentum asservari non solet; ipse sacerdos eam sumere potest, non obstante defectu jejunii, adeoque etiam debet, quia minor est irreverentia eam sumere, quam indecenter conservare.

DE DEFECTU CASTITATIS.

Rub. 5. *Si præcesserit pollutio nocturna, quæ causata fuerit ex præcedenti cogitatione, quæ sit peccatum mortale, vel evenerit propter nimiam crapulam, abstinendum est a Communionem et Celebrationem, nisi aliud Confessario videatur. Si dubium est an in præcedente cogitatione fuerit peccatum mortale, consulitur abstinendum, extra tamen casum necessitatis. Si autem certum est non fuisse in illa cogitatione peccatum mortale, vel nullam fuisse*

(1) Quarti p. 2, tit. 10, s. 2, d. 5.

(2) Quarti p. 2, tit. 10, s. 2, d. 3; Bened. XIV, de sac. m. sect. 2, § 147.

(3) 3 Sept. 1672, n. 2450-2602, 3.

cogitationem, sed evenisse ex naturali causa, aut ex diabolica illusionem, potest communicare et celebrare; nisi ex illa corporis commotione tanta evenerit perturbatio mentis, ut abstinendum videatur.

162. Principium generale est, solum peccatum mortale nondum per Sacramentum poenitentiae remissum, ex necessitate impedire communionem et celebrationem. Rubricæ tamen specialiter agunt de pollutione nocturna (et idem est de diurna eodem die ante communionem habita) propter foeditatem corporalem et evagationem mentis, quæ ex ea sequuntur, et per absolutionem sacramentalem non tolluntur: adeo ut hoc pollutionis peccato per Sacramentum poenitentiae quoad reatum culpæ debite remisso, adhuc indecens sit et contra reverentiam ss. Sacramenti, ad s. communionem accedere. Rubricæ autem prohibent aut permittunt communionem et celebrationem post pollutionem, non tam secundum gradum foelicitatis corporalis et evagationis mentis, quam secundum gradum culpabilitatis, quam quis habuit in pollutione, et consequenter in effectu foeditatis et evagationis inde secuto.

An post pollutionem ad communionem et celebrationem accedere licet?

R. 1. Si pollutio fuerit mortaliter mala sive in se, sive in causa, vel evenerit propter nimiam crapulam similiter mortaliter malam; tunc quamvis quis debite confessus fuerit, abstinendum tamen est a communionem et celebrationem, sed juxta communem sententiam sub veniali tantum, nisi ob sufficientem causam a confessario accedere permittatur.

2. Si dubium sit, an fuerit mortaliter mala; tunc quamvis quis confessus fuerit, consulitur equidem abstinendum, nisi detur necessitas aut sufficiens ratio communicandi et celebrandi.

3. Si certum sit eam non fuisse mortaliter malam, vel nullum peccatum formale; tunc quisque absque alia causa

licite communicare et celebrare potest, nisi ex illa corporis commotione tanta evenerit perturbatio mentis, ut abstinendum videatur, modo sufficiens ratio communicandi et celebrandi hanc mentis perturbationem non excuset (1).

Titulus X.

DE DEFECTIBUS IN MINISTERIO IPSO OCCURRENTIBUS.

Rub. 1. *Possunt etiam defectus occurrere in ministerio ipso, si aliquid ex requisitis ad illud desit : ut si celebretur in loco non sacro, vel non deputato ab Episcopo, vel in Altari non consecrato, vel tribus mappis non cooperto : si non adsint luminaria cerea : si non sit tempus debitum celebrandi, quod est ab aurora usque ad meridiem communiter : si Celebrans saltem Matutinum cum Laudibus non dixerit : si omittat aliquid ex vestibus sacerdotalibus : si vestes sacerdotales et mappæ non sint ab Episcopo, vel ab alio hanc habente potestatem benedictæ : si non adsit Clericus, vel alius deserviens in Missa, vel adsit qui deservire non debet, ut mulier : si non adsit Calix cum Patena conveniens, cujus cuppa debet esse aurea, vel argentea, vel stannea ; non ærea, vel vitrea : si Corporalia non sint munda, quæ debent esse ex lino, nec serico in medio ornata, et ab Episcopo, vel ab alio hanc habente potestatem benedicta, ut etiam superius dictum est : si celebret capite cooperto sine dispensatione : si non adsit Missale, licet memoriter sciret Missam, quam intendit dicere.*

(1) Vid. Bened. XIV, de sac. m. s. 2, § 92; Quarti p. 3, tit. 9, sect. 2.

163. Not. rubricas, dum hic varios defectus enumerant, non dicere defectus tantum circa enumerata, et non circa alia occurrere : nam primo generaliter dicunt, quod possint defectus occurrere in ministerio ipso, si aliquid ex requisitis ad illud desit ; et deinde varios defectus graviores enumerant, non excludendo alios, sed per modum exempli, prout patet ex particula *ut*, quæ præponitur.

De his defectibus actum est p. 1, et 2.

DE VIOLATIONE ECCLESIE, INCURSU HOSTIUM, RUINA LOCI,
ET INGRESSU EXCOMMUNICATI.

Rub. 2. *Si Sacerdote celebrante, violetur Ecclesia ante Canonem, dimittatur Missa : si post Canonem, non dimittatur. Si timeatur incursus hostium, vel alluvionis vel ruina loci ubi celebratur, ante consecrationem dimittatur Missa, post consecrationem vero Sacerdos accelerare poterit sumptionem Sacramenti, omissis omnibus aliis,*

---

164. Quid faciet celebrans, si violetur ecclesia?

R. Si violetur per homicidium, sanguinis effusionem, etc. post inchoatum canonem missam non dimittere, sed ut alias usque ad finem complere debet : si autem ante inchoatum canonem violetur, missam deserere debet ; nisi ecclesia statim reconciliari possit, quo casu, reconciliatione facta, missa perficienda est, licet nondum ad canonem perventum fuisset.

Not. Ecclesia consecrata a solo Episcopo diocesano vel ex ejus commissione ab alio Episcopo reconciliari potest, et a simplici sacerdote tantum ex facultate Sedis Apostolicæ, qualis facultatis delegatio pluribus Episcopis specialiter conceditur. Si autem tantum sit benedicta, a simplici sacerdote reconciliari potest, sed juxta aliquos ex delegatione Episcopi

161. Quid faciendum, si sacerdos post sumptionem corporis et sanguinis aut etiam post ablutionem deprehendat relictas esse reliquias consecratas, aut etiam integram hostiam?

R. 1. Si reliquiæ in eodem sacrificio consecratæ sint, certum est juxta rub. tit. VII, n. 2, eas esse sumendas, sive parvæ sint sive magnæ; quamvis etiam communionem distribuendo mora intercesserit, quia ad idem spectant sacrificium. Quinimo ex communi sententia juxta Quarti (1) sacerdos eas sumere potest, quamdiu est in altari, quia tandiu continuatur una moralis actio. Postquam vero ab altari discessit, aliqui etiam permittunt reliquias relictas sumere, modo sint consecratæ in eodem sacrificio, celebrans sacris vestibus adhuc sit indutus, easque exuere non distulerit, quia earum sumptio est complementum ipsius sacrificii, quod moraliter adhuc perseverare censetur (2). Alii tamen censent, sacerdotem easdem in sacristia aut alibi sumere non posse, quia post discessum ab altari, censetur omnino absolutum sacrificium et ministerium, quod non nisi in altari perficitur (3). Omnes tamen concedunt eas reliquias a sacerdote sumi posse et debere, sive sit adhuc sacris vestibus indutus, sive eas exuerit, si decenter asservari nequeant: ut fieri potest, si non habeatur tabernaculum, nec sacerdos qui deinde celebrabit; item licet habeatur tabernaculum, prudentum tamen virorum judicio periculosum esset, eas ex sacristia ad tabernaculum deferre. Secus autem si habeatur tabernaculum vel sacerdos celebraturus, reverenter ad tabernaculum aut altare, ut in alia missa sumantur, deferendæ sunt, saltem si celebrans sacras vestes exuerit.

2. Si reliquiæ ex alio sacrificio relictæ sint, certum est, eas sumi posse post s. Sanguinem ante purificationem calicis, vel una cum purificatione calicis, uti dum pyxis purificatur, aut dum communicantibus datur vinum aut aquam bibere:

(1) P. 2, tit. X, sect. 2, dub. 4.

(2) Bened. XIV, de sac. m. s. 2, § 148.

(3) Quarti loco cit.; Collet *Traité des ss. myst.*, ch. 3, § 1, n. 17.

quamvis enim ablutio prius deglutiatur, non censetur tamen moraliter communionem præcessisse; præceptum enim jejunii est, ut ante Eucharistiæ sumptionem nihil sumatur: quando autem una cum ablutione sumitur Eucharistia, tunc totum illud ex ablutione et particulis sumitur unica sumptione; unde bene verificatur violationem jejunii communionem non præcessisse. Quapropter omnes saltem concedunt hanc fractionem non ob stare jejuniio ab Ecclesia præcepto (1).

Disputatur autem, an sumpta ablutione, reliquiæ ex alio sacrificio relictæ sumi possint: quidam affirmant, quia celebrans defectum alterius sæpe supplere debet, et vix umquam discernere potest, utrum a se aut ab alio sint relictæ; alii vero fere communiter et probabilius negant, quia rubricæ tantum permittunt sumptionem reliquiarum in eodem sacrificio consecratarum, quia ad idem sacrificium spectant (2). Quarti tamen dicit priorem opinionem satis probabilem sibi videri, et tutam in praxi, et quando fragmentum est parvum, illud regulariter loquendo sumendum esse etiam post ablutionem, quia minora fragmenta facile deperduntur non sine gravi irreverentia Sacramenti. Secus juxta posteriorem sententiam cum his reliquiis faciendum est, ac si integra hostia relictæ esset, ut infra dicitur.

Not. Quando dubitatur, an fragmentum sit reliquia hostiæ consecratæ nec ne; tunc si dubium sit rationabile et ex sufficiente motivo ortum, sumendum est sed post sumptionem s. Sanguinis, vel una cum ablutione, aut etiam postea, ut supra de reliquiis certo consecratis dictum est; si autem non sumatur, in altari custodiendum, vel ad tabernaculum, sine stola tamen et lumine, deferendum est, ut in alia missa post sumptionem s. Sanguinis sumatur. Si dubium non sit rationabile, sed scrupulus, deponi debet, et nihil de eo curandum est: quod notandum est, quia sæpe in patena et corporali fragmenta hostiæ videntur, quæ talia revera non sunt, sed

(1) S. Alph. de Liguorio, lib. 6, n. 288.

(2) Vid. Quarti p. 2, tit. 10, s. 2, dub. 2; Collet *Traité des ss. myst.*, ch. 3, § 1, n. 17.